

PULLS

Public Libraries in the Learning Society

Directrius sobre els Centres d'Aprenentatge Obert en les biblioteques públiques a Europa

Socrates
Grundtvig

Uddannelse og kultur

Sumari

Sumari.....	2
Propòsit–objectiu del projecte PuLLS	3
Aprenentatge permanent: definicions	4
Competència informacional/Alfabetització informacional: definició	6
Teories sobre l’educació per a adults	8
Grups diana.....	9
Formació dels usuaris	10
Diferents mètodes de formació dels usuaris.....	11
Formació individual	11
Formació en parella:	11
Formació en grups petits:.....	11
Formació d’una classe	12
Mètodes de formació addicionals	12
Aprenentatge digital (e-learning).....	12
Aprenentatge a distància.....	12
Material didàctic	12
Formació del personal.....	13
Diferents mètodes de formació del personal.....	14
La formació en el lloc de treball	14
Els tallers de formació	14
Formar els formadors.....	15
Els programes de formació sistemàtics.....	15
Mètodes de formació addicionals	15
L’aprenentatge a distància	15
L’aprenentatge digital.....	15
La mentoria	16
El treball en xarxa	16
Els viatges d’estudis.....	16
Entorn físic.....	18
TIC.....	19
Material didàctic	19
Avaluació.....	20
Marketing.....	20
Informació sobre educació.....	21
Físic	21
Virtual	21
Xarxes i socis	21

Propòsit-objectiu del projecte PuLLS

L'objectiu del projecte PuLLS és impulsar la dimensió europea de l'aprenentatge permanent i millorar la disponibilitat i l'accessibilitat de les oportunitats d'educació per a adults mitjançant el desenvolupament d'un model europeu per a Centres d'Aprenentatge Obert en les biblioteques públiques. El projecte PuLLS pretén millorar el paper que poden tenir les biblioteques públiques a Europa pel que fa a oferir oportunitats d'aprenentatge.

La idea principal del projecte PuLLS és donar suport al desenvolupament dels ciutadans europeus perquè adquireixin la competència informacional, a fi que puguin actuar com a ciutadans actius en una societat democràtica.

Les directrius ofereixen una definició de la competència informacional i també examinen les teories sobre educació per a adults. A més, ofereixen una introducció als productes i el model desenvolupat pels socis del projecte PuLLS. L'objectiu de les directrius és donar al personal bibliotecari una sèrie d'indicacions pràctiques per al desenvolupament de Centres d'Aprenentatge Obert en les biblioteques públiques.

El material didàctic, els cursos virtuals, i el contingut multimèdia per donar suport a diversos grups objectiu de l'educació informal per a adults estan disponibles i se'ls pot obtenir mitjançant aquest document i al lloc web www.pulls.dk.

Altres aspectes també coberts per les directrius són:

- Marketing de cursos
- Requeriments per a la formació continuada i la formació del personal a les biblioteques. Sugeriments sobre els mètodes de formació i la tecnologia necessària, tant per als usuaris com per als membres del personal
- Sugeriments i recomanacions sobre locals i equipaments
- Indicacions per al treball en xarxa i la cooperació en l'àmbit de l'educació per a adults

L'elaboració d'aquestes directrius s'ha inspirat en el projecte TUNE, el projecte CALIMERA i el projecte Hybrid Learning Environments.

- L'objectiu principal del projecte TUNE (Training of Library Users in a New Europe) era desenvolupar un model per a la formació dels usuaris de les biblioteques - <http://www.tune.eu.com/>
- El projecte CALIMERA (Cultural Applications: Local institutions Mediating Electronic Resource Areas) - www.calimera.org, va desenvolupar tot un conjunt de directrius que pretenen proporcionar als responsables de les polítiques i als professionals que treballen en institucions culturals un resum, concís i pertinent, dels plantejaments més avançats en l'ús de noves tecnologies.
- El projecte Hybrid Learning Environments - <http://www.aakb.dk/sw66859.asp>, que va ser finançat per l'Administració Nacional de Biblioteques Públiques danesa, va experimentar amb diversos tipus d'espais d'aprenentatge que ofereixen aprenentatge relacionat amb el tema de l'educació permanent. El projecte pretén millorar la preparació dels ciutadans pel que fa a la cerca d'informació, per exemple a internet o en bases de dades, a fi de capacitar-los perquè recullin els materials més pertinents.

Què és aprenentatge? Les directrius ofereixen una definició de l'aprenentatge permanent

Les directrius descriuen les "millors pràctiques" i fan suggeriments sobre:

- Definició de grup(s) objectiu
- Formació dels usuaris de biblioteques
- Com abordar els requeriments de formació del personal i l'educació continua del personal de les biblioteques
- Com proporcionar els mètodes de formació i la tecnologia necessaris tant als usuaris com als membres del personal de la biblioteca
- Desenvolupament i lliurament de cursos virtuals i continguts multimèdia que donen suport a diferents grups objectiu de l'educació informal per a adults
- Treball amb grups desfavorits
- Marketing de Centres d'Aprenentatge Obert i cursos
- Suggeriments sobre locals i equipaments per a Centres d'Aprenentatge Obert
- TIC (Tecnologies de la Informació i la Comunicació) i equipament tècnic
- Treball en xarxa - possibles socis amb els quals col·laborar dins d'aquest camp.

Aprenentatge permanent: definicions

En els últims anys, l'aprenentatge permanent ha esdevingut un dels principals objectius polítics del governs occidentals i està estretament relacionat amb tot un ampli ventall d'altres polítiques socials, com ara alfabetització (TIC) o ciutadania digital, formació i reciclatge dels ciutadans per a la Societat de la Informació, competitivitat, i creació de llocs de treball.

La **Comissió Europea** defineix l'aprenentatge permanent com: *"tota activitat d'aprenentatge realitzada al llarg de la vida, amb l'objectiu de millorar els coneixements, les aptituds i les competències, amb una perspectiva personal, cívica, social i/o relacionada amb l'ocupació"*. (Comissió Europea, 2000)

La Comissió Europea s'ocupa dels reptes que planteja a l'aprenentatge permanent l'envelliment de la població a Europa

S'insisteix sobretot en els aspectes que tenen a veure amb les destreses i la formació relacionades amb l'aprenentatge, perquè la Comissió considera que el paper de l'aprenentatge permanent constitueix un àmbit decisiu pel que fa a respondre a tota una sèrie de reptes [econòmics]: *"l'abast dels canvis econòmics i socials actuals, la ràpida transició a una societat fonamentada en el coneixement, i la pressió demogràfica resultat de l'envelliment de la població a Europa són tots reptes que exigeixen un nou enfocament de l'educació i la formació, dins el marc de l'aprenentatge permanent"*. (Comissió Europea, 2000)

A **The IFLA Public Library Manifesto** s'esmenta el paper que les biblioteques haurien de fer en el procés d'aprenentatge permanent, i les directrius que conté també són molt importants per als països socis. El Manifesto inclou 12 missions claus relacionades amb la informació, l'alfabetització i la cultura que *haurien de ser al centre dels serveis que ofereixen les biblioteques públiques*. Entre altres, hi ha: *donar suport a l'educació tant individual com autodirigida així com també a l'educació formal a tots els nivells i facilitar el desenvolupament de les tècniques d'alfabetització informacional i informàtica* (IFLA, 1994).

Al Regne Unit, l'MLA (Museums, Libraries and Archives Council) –l'organisme que s'encarrega de proporcionar direcció i suport estratègics al sector de les biblioteques, els museus i els arxius– ha adoptat la definició de la Campaign for Learning en la seva iniciativa Inspiring Learning for All, que compta amb una caixa d'eines per avaluar quin suport donen aquestes institucions a l'aprenentatge. (<http://www.inspiringlearningforall.gov.uk/default.aspx?flash=true>)

L'aprenentatge pot adoptar molts patrons i formes: l'aprenentatge no formal o informal és tan vàlid com l'aprenentatge formal

El memoràndum de la UE (2000) classifica l'aprenentatge en formal, no formal i informal:

- Per aprenentatge formal ens referim a l'aprenentatge que té lloc en institucions docents i que implica el lliurament de diplomes quan se'n completa (qualificació)
- L'aprenentatge no formal no porta al lliurament d'un diploma com a tal. L'aprenentatge no formal és ofert per empreses, organitzacions i altres grups.
- L'aprenentatge informal no es percep necessàriament com un aprenentatge, sinó que més aviat és part natural de la vida quotidiana.

Les biblioteques públiques poden oferir als ciutadans, com a part de l'aprenentatge permanent, tant aprenentatge no formal com informal.

Competència informacional/Alfabetització informacional: definició

L'ús del terme alfabetització informacional es va generalitzar durant l'última dècada per descriure tot un ventall de destreses relacionades amb la capacitat de la persona per recollir i utilitzar informació. Molta part dels debats sobre les definicions, sobre com ensenyar, entendre i identificar l'alfabetització informacional (i en els últims anys, també l'alfabetització mediàtica) ha partit del sector bibliotecari acadèmic, tot i que ara cada vegada es presta més atenció a la manera que les biblioteques públiques també poden encaixar amb aquest concepte.

En aquestes directrius no hi ha prou espai per cobrir extensament els debats i la recerca en aquest àmbit, però seria profitós que els bibliotecaris públics n'entenguessin els aspectes més bàsics i consideressin de quina manera la seva feina pot contribuir a millorar la competència informacional dels seus usuaris. Més endavant trobareu tot un ventall de recursos addicionals.

CILIP, una associació professional del Regne Unit, n'ofereix una definició senzilla:

Competència informacional és saber quan i perquè necessiteu informació, on trobar-la, i com avaluar-la, utilitzar-la i comunicar-la d'una manera ètica. (CILIP, 2004)

El projecte PuLLS s'ha ocupat de diverses tecnologies, per exemple, videoconferències (Würzburg)

Aquesta definició ha estat treta de tota una sèrie de definicions més extenses (que es poden trobar al lloc web de CILIP a:

<http://www.cilip.org.uk/professionalguidance/informationliteracy/definition/introduction.htm>).

La UNESCO ofereix una definició més detallada que vincula l'alfabetització informacional específicament a nocions com ara l'aprenentatge permanent i la participació en la Societat de la Informació, cosa que encaixa bé amb temes del projecte PuLLS: "la *competència informacional* abasta el coneixement de les pròpies preocupacions i necessitats informacionals, i la capacitat d'identificar, localitzar, avaluar, organitzar i crear, utilitzar i comunicar de forma efectiva la informació necessària per abordar les temàtiques o els problemes plantejats; és requisit indispensable per participar efectivament en la Societat de la Informació i és part del dret humà fonamental a l'aprenentatge permanent". (US National Commission on Library and Information Science, 2003)

Hi ha certa controvèrsia sobre si la competència informacional (coneguda a Dinamarca com a *informationskompetence*, a Finlàndia com a *informaatiokompetenssi* (també *informaatiolukutaito*), i a Alemanya com a *informationskompetenz*) és un conjunt de destreses/competències o un conjunt de patrons de conducta. Virkus (2003) ofereix una visió general molt útil dels plantejaments sobre competència informacional a Europa. John Nørskov Hansen (2004) també ofereix una "perspectiva nòrdica" de l'alfabetització informacional en la mesura que està específicament relacionada amb les biblioteques públiques, una vegada més vinculant-la amb els conceptes de la biblioteca com a centre d'aprenentatge.

Referències/Recursos:

- Hansen, J.N., 2004. The public libraries and information literacy in a Nordic perspective, *Scandinavian Public Libraries Quarterly*, Vol. 37, Núm. 3. Disponible a: http://www.splq.info/issues/vol37_3/11.htm
- Skov, Annette, 2004. Information literacy and the role of public libraries, *Scandinavian Public Libraries Quarterly*, Vol. 37, Núm. 3. Disponible a: http://www.splq.info/issues/vol37_3/02.htm
- Virkus, S. (2003). information literacy in Europe: a literature review. *Information Research* 8 (4). Disponible a: <http://InformationR.net/ir/8-4/paper159.html>.
- US National Commission on Library and Information Science (2003) The Prague Declaration: "Towards An Information Literate Society". Disponible a: <http://www.ncdis.gov/libinter/infolitconf&meet/post-infolitconf&meet/PragueDeclaration.pdf>.
- Lloc web de CILIP sobre alfabetització informacional: <http://www.cilip.org.uk/professionalguidance/informationliteracy/definition/introduction.htm>
- *New Journal of Information Literacy* (el primer número sortirà l'octubre de 2006), a: <http://www.informationliteracy.org.uk/JIL.aspx>
- Es pot trobar més informació sobre alfabetització informacional a: <http://www.infolit.org/>
- Estudis de Sheila Webber (Sheffield University) sobre alfabetització informacional, més informació al seu lloc web: <http://dis.shef.ac.uk/literacy/project>.

*Aprentatge en petits grups informals
(membres del personal de Barcelona)*

Teories sobre l'educació per a adults

Una vegada més, aquestes directrius no poden oferir una guia completa dels estils d'aprenentatge, ni les biblioteques públiques han de pretendre convertir-se en expertes en teoria pedagògica, però entendre els diferents mitjans pels quals la gent aprèn pot ser útil a l'hora de dissenyar cursos adreçats a tot un ventall d'usuaris potencials.

No hi ha cap teoria que, tota sola, abasti el concepte d'educació per a adults; el que tenim és tot un ventall de teories. Esmentem uns quants investigadors en aquest àmbit:

- Knud Illeris, http://www.ruc.dk/inst10/om_inst10/Personale/VIP/ki/in_english/
- Stephen Brookfield, <http://www.stephenbrookfield.com/>
- David A. Kolb, <http://www.infed.org/biblio/b-explrn.htm>
- Lave and Wenger, http://www.infed.org/biblio/communities_of_practice.htm
- Peter Jarvis, <http://www.surrey.ac.uk/politics/profiles/jarvis.htm>

El professor danès Knud Illeris afirma que l'educació per a adults sovint va lligada a projectes de vida: treball, família (projecte polític, religiós o d'altre tipus) activitats de lleure.

Segons Illeris, l'educació per a adults bàsicament es caracteritza per:

- Els adults aprenen allò que volen aprendre; allò que per a ells té sentit aprendre
- En l'aprenentatge, els adults utilitzen recursos propis
- Els adults es responsabilitzen del seu aprenentatge – si hi estan interessats i tenen capacitat

La motivació per aprendre entre els ciutadans de més edat principalment es caracteritza per estar basada en el gaudi personal, sense que calgui incitació externa. Sovint, es tracta d'activitats d'orientació cultural o social que contribueixen a una vida harmoniosa i plena. Els ciutadans d'edat escullen les activitats ells mateixos.

La Campaign for Learning del Regne Unit ofereix una guia útil i bàsica a una de les principals teories de l'aprenentatge (desenvolupada per Honey i Mumford), la qual divideix els qui aprenen en 4 tipus diferents: reflexiu, teòric, activista i pragmàtic

(vegeu <http://www.campaign-for-learning.org.uk/aboutyourlearning/whatlearning.htm>).

Una altra via popular per entendre els diferents enfocaments de l'aprenentatge és mitjançant el model d'estil d'aprenentatge de Kolb qui, d'una manera similar a Honey i Mumford, suggereix una definició amb quatre estils d'aprenentatge (divergent, assimilador, convergent i acomodador) juntament amb un cicle d'aprenentatge de quatre etapes (se'n pot trobar una perspectiva general molt clara a: <http://www.businessballs.com/kolblearningstyles.htm> i <http://www.infed.org/biblio/b-explm.htm>).

Kolb és catedràtic d'Organizational Behaviour a la Weatherhead School of Management i ha treballat en l'àmbit de l'aprenentatge experiencial, la teoria de l'aprenentatge, el desenvolupament de carreres i l'educació executiva (*executive education*) i professional. La seva teoria es pot utilitzar per desenvolupar Centres d'Aprenentatge Obert en les biblioteques interessades en donar suport a diferents estils d'aprenentatge.

Aquest interès de Kolb en els diferents estils d'aprenentatge pot ser útil a les biblioteques a l'hora de planificar activitats que responguin a les necessitats d'un ampli ventall d'usuaris potencials.

La taxonomia de Bloom, creada en relació amb l'aprenentatge acadèmic, també ha estat utilitzada per formadors i educadors de tot tipus; implica concebre l'aprenentatge com un procés que es produeix en tres "dominis" – el cognitiu (pensament), l'afectiu (sentiment) i el psicomotor (destreses manuals). Això es correspon bé amb els tipus de paquets de formació que s'han desenvolupat en el marc del projecte PuLLS, i amb la manera que els nostres usuaris hi han encaixat (per a més detalls sobre la taxonomia de Bloom, vegeu: <http://www.businessballs.com/bloomstaxonomyoflearningdomains.htm>).

Grups diana

En la Societat de la Informació, les tècniques TIC són necessàries per poder ser membres actius de la societat. La biblioteca pública pot sostenir i ajudar les persones que no poden obtenir les destreses necessàries en cap altre àmbit de la societat.

Abans d'eleger el grup o grups diana de la formació, caldria definir-lo(s) i la biblioteca hauria de ser conscient de què pretén assolir amb la formació. La informació sobre la comunitat local és important a l'hora d'eleger el grup objectiu.

La informació podria consistir en els següents elements:

- 1) informació sobre la població (edat de la població, grups ètnics, grau d'educació)
- 2) informació sobre la societat (cultura, nivell d'ingressos, tipus d'indústries i empreses, ús d'ordinadors i d'internet)
- 3) informació sobre l'economia (atur)

Com a mètodes de recollida d'informació suggerim entrevistes amb persones clau de la comunitat local, agències d'ocupació, i diverses organitzacions i societats o autoritats locals. Altres fonts d'informació podrien ser, per exemple, els diaris, o qüestionaris a la biblioteca.

L'MLA és l'agència nacional de desenvolupament del Museums, Libraries and Archives Council del Regne Unit. A la publicació *Know your Community, A Best Practise Guide for Public Libraries*, secció 4, és dona una descripció detallada de què constitueix una comunitat, criteris per definir la comunitat, la informació necessària per a la comunitat, etcètera:

http://www.mla.gov.uk/resources/assets//I/ipf_best_practice_guide_pdf_5328.pdf

El projecte PuLLS es proposa millorar la competència informacional dels adults (especialment dels adults desfavorits) i la ciutadania activa mitjançant l'aprenentatge informal. L'objectiu és oferir oportunitats a segments de la població que potser no siguin competents informacionalment, o que són analfabets informacionals, a fi que actuïn com a ciutadans en una Societat de la Informació moderna i siguin capaços d'utilitzar diferents serveis digitals públics.

Els grups objectiu són els grups amb molt poc coneixement de les TIC; persones que no estan acostumades a utilitzar la tecnologia de la informació en les seves comunicacions amb l'Administració en els àmbits local, regional o nacional.

En aquest projecte, els grups objectiu podrien ser, per exemple, les persones d'edat, els aturats de llarga durada, o les persones sense una educació formal.

Es molt important seleccionar curosament els grups objectiu

Formació dels usuaris

El projecte TUNE es va centrar especialment en la formació dels usuaris; vegeu el capítol 5 de l'informe TUNE, que descriu la planificació de la manera de conduir les sessions de formació. L'apèndix 4 de l'informe presenta uns quants exemples de bones pràctiques.

En la formació, s'haurien d'utilitzar diferents tipus d'aprenentatge: la formació individual, l'aprenentatge en grups petits, classes, tallers, aprenentatge digital, aprenentatge a distància, aprenentatge individual acompanyat (*coaching*) i "els usuaris formen els usuaris". Cal tenir en compte els diferents estils d'aprenentatge dels usuaris (vegeu més amunt, sota teories sobre l'educació per a adults) i també les seves necessitats, per treballar en entorns canviants (vegeu taula més endavant). Els Centres d'Aprenentatge Obert de les biblioteques han d'atraure diferents estils d'aprenentatge i oferir tota una diversitat de mètodes d'aprenentatge.

Abans de decidir el mètode de formació i el grau de dificultat, s'hauria de portar a terme una anàlisi dels elements següents:

- els coneixements bàsics del grup objectiu
- les necessitats del grup objectiu

- coneixements sobre els estils d'aprenentatge

Diferents mètodes de formació dels usuaris

Segons els professors americans Rita Dunn i Kenneth Dunn, cada persona té un estil d'aprenentatge propi que combina entre 6 i 14 variables d'un grup de 20:

Entorn	So		Llum	Temperatura		Disposició i disseny
Emoció	Motivació		Conformitat	Vitalitat		Estructura
Sociològic	Individual	Parella	Grup petit	Classe	Expert	Variació
Psicològic	Llum/imatges/text/motricitat fina/moviment		Menjar/beguda	Hora del dia		Mobilitat
Fisiològic	Analític		Global	Reflexiu		Impulsiu

A l'hora de planificar cursos per a ciutadans, aquests elements sempre s'haurien de tenir en compte.

La durada de la formació pot anar des d'unes quantes hores fins a un programa de formació sistemàtic, amb molts mòduls, que duri dies o fins i tot setmanes. Sigui quin sigui el mètode elegit, la formació ha de ser flexible i el ritme hauria de seguir el desenvolupament dels participants, i no pas el programa d'estudis.

També s'haurien de tenir en compte els següents elements:

1. nivell de dificultat
2. didàctica
3. suggeriments a incloure en la formació
4. assessorament sobre presentacions
5. assessorament sobre exercicis
6. com resoldre problemes

Formació individual: pot ser una bona idea donar als usuaris l'opció de rebre formació individual, mitjançant cursos curts, quan es presenti la necessitat d'adquirir coneixements nous. En relació amb això, es pot utilitzar el concepte "Book a Librarian" ("reserva un bibliotecari"). Els ciutadans que vulguin una guia personal i individualitzada durant el procés de cerca poden "reservar un bibliotecari" per a una sessió en la qual els expliqui l'estratègia de cerca i les fonts d'informació més rellevants.

Formació en parella: pot ser una bona idea educar a dos amics al mateix temps, o a un matrimoni. Després dels cursos, els participants es poden ajudar l'un a l'altre a memoritzar el que han après.

Formació en grups petits: es pot convidar grups petits a participar en una sèrie de cursos conjunts sobre un tema específic, o un grup petit pot sol·licitar un curs en un tema que vulgui tractar.

Formació d'una classe: es pot ensenyar a un grup més gran, d'unes 15 persones, per exemple a utilitzar internet o a fer cerques a la base de dades de la biblioteca, amb demostracions en un monitor gran i exercicis pràctics.

La formació dels usuaris pot anar des de la formació d'unes quantes persones fins a classes en una aula

Mètodes de formació addicionals

Aprentatge digital (e-learning). El *The e-Learning Action Plan: Designing tomorrow's education*, 2001, estableix que: "Aprentatge digital: [és] l'ús de noves tecnologies multimèdia i d'Internet per millorar la qualitat de l'aprenentatge mitjançant la facilitació de l'accés a recursos i serveis, així com també mitjançant intercanvis i col·laboracions a distància".

El projecte PuLLS ha desenvolupat els cursos d'aprenentatge digital "Find the North (Troba el Nord)", que és un programa multimèdia que ensenya com fer cerques bàsiques a Internet, i "How to Google". Ambdós cursos es troben a www.pulls.dk, en la secció "PuLLS in the Library", i es poden utilitzar gratuïtament.

Aprentatge a distància. L'aprenentatge a distància es pot impartir mitjançant l'ensenyament per correspondència, televisió, ràdio, aprenentatge digital i aprenentatge basat en la web. El projecte PuLLS ha desenvolupat un curs basat en la web –("Discover Europe and the European Union") per a la cerca d'informació sobre la UE.

Material didàctic

Pel que fa als materials de formació, les biblioteques poden desenvolupar "bancs de materials" d'àmbit local, regional i/o nacional perquè els utilitzin tots els participants en la formació.

El projecte PuLLS ha desenvolupat una caixa d'eines que pot ser utilitzada per planificar i impartir cursos. Comprèn una invitació, una llista de participants, un calendari, un certificat, un qüestionari i una presentació de 3 mòduls sobre l'aprenentatge d'Internet i l'ús dels catàlegs de les biblioteques. La caixa d'eines es pot trobar a www.pulls.dk, a la secció "PuLLS in the Library".

En aquest lloc web, també s'hi pot trobar tota una àmplia diversitat de programes d'estudi per a la planificació del contingut dels cursos.

Enllaços:

- www.TUNE.eu.com

Dinamarca

- www.bibteach.dk és un banc de materials didàctics produïts per les biblioteques daneses.

Finlàndia

- meetingpoint@lasipalatsi és un servei d'informació obert a tothom. Lasipalatsi es troba en les instal·lacions de l'antiga Cable Book Library. El Meetingpoint serveix de lloc per a sessions de formació sobre la utilització de la tecnologia de la informació.

Eslovènia

- L'Slovenian Institute for Adult Education (<http://siae.acs.si/about/>) és la institució nacional que s'ocupa del desenvolupament, la recerca i l'assessorament en l'àmbit de l'educació per a adults. La missió bàsica de l'Institut és fomentar la cultura de l'aprenentatge i l'educació permanents a Eslovènia.

Espanya

A les següents adreces, s'hi poden trobar uns quants exemples. No és un recull exhaustiu:

- <http://www.circulum.org/>
L'Asociación de Profesionales de la Formación de Adultos té com a objectiu promoure l'aplicació de noves tecnologies a la informació i la comunicació.
- http://www.educasites.net/recursos_educativos.htm. Conté recursos educatius per a professors.
- <http://www.fundaciongsr.es/mentor/> *Proyecto aula mentor* >. És un projecte d'aprenentatge d'àmbit nacional basat en la web. Ofereix tot un ventall de cursos i inclou una guia de continguts per a cada curs.
- <http://www.xtec.es/fadulthood/formacio/programa/actfor/index.htm>. El Centre de Recursos de Formació de Persones Adultes del Servei d'Educació de la Generalitat de Catalunya és un centre de recursos per a l'educació per a adults.

Formació del personal

Perquè el personal de biblioteca sigui capaç de donar suport al procés d'aprenentatge dels ciutadans, cal que la biblioteca desenvolupi les competències i les qualificacions dels seus propis membres. La formació dels professionals pot tenir lloc en les institucions locals, en institucions regionals o nacionals i a nivell europeu o internacional.

Hi ha tota una sèrie de cursos que són importants per al personal: se l'hauria de formar com a professor/formador/guia en relació amb els usuaris, i hauria d'aprendre a desenvolupar materials didàctics. El personal hauria d'adquirir tècniques educatives, informar-se sobre els mètodes pedagògics, les teories de la comunicació, l'ús de TIC, i les tècniques d'entrevista i presentació. És important planificar l'educació sistemàtica del personal en ensenyament.

Hi ha molts mètodes disponibles per a la formació del personal: des de les mentories fins a les classes en una aula

Diferents mètodes de formació del personal

La formació en el lloc de treball és un dels molts mètodes per a la formació dels membres del personal d'una institució i comprèn elements com ara:

- Formació de company a company
- Formació de diversos membres del personal a càrrec d'un company
- Professors d'institucions docents
- Formació a càrrec d'iguals procedents d'altres institucions locals
- Aprenentatge autodirigit en el lloc de treball (com ara l'aprenentatge digital)
- Mentoria, aprenentatge individual acompanyat (*coaching*¹) o ensenyament a càrrec d'un company
- Cercles d'aprenentatge per internet

La formació en el lloc de treball és un mètode econòmic i útil quan s'introdueixen nous serveis digitals, noves bases de dades i noves maneres de treballar.

Els tallers de formació són un altre mètode de formació dels membres del personal en una o més institucions. La cooperació amb professors d'altres institucions pot produir dinàmiques i sinergia. Desafia els hàbits i les maneres de pensar rutinàries i representa una oportunitat de desenvolupament. Els tallers de formació poden consistir en:

- Conferències/Conferenciants
- Debats i reflexió sobre un assumpte/tema
- Cercles d'aprenentatge i reflexió

Un taller planteja una matèria o un tema que es discuteix des de diferents punts de vista. Els participants en el taller han de reflexionar sobre l'assumpte o tema des

---

¹ Definició del TERMCAT de coaching: Mètode de formació i desenvolupament professional en què una persona experta i amb una preparació específica orienta i assessora un altre professional, generalment un alt càrrec, en la presa de decisions i en l'anàlisi dels resultats, i l'estimula a descobrir el propi potencial.

d'una perspectiva institucional i personal. Un taller pot tenir una durada d'un o més dies.

Formar els formadors és un mètode minuciós de formació dels membres del personal a fi que siguin capaços de formar altres membres del personal en les seves mateixes institucions. Els cursos haurien de consistir en una formació en mètodes pedagògics i en formació sobre aspectes específics en els quals els futurs participants ja siguin especialistes.

La matèria o els temes d'un curs dirigit per un formador podrien ser els nous mitjans i els nous serveis digitals. És aconsellable que els formadors adquireixin coneixements bàsics de pedagogia.

Els programes de formació sistemàtics són programes de formació integrats per mòduls. Cada mòdul hauria de tenir un contingut professional. Amb els programes de formació sistemàtics es poden combinar diversos mètodes d'ensenyament. Un programa de formació sistemàtic pot ser una combinació de cursos cara a cara i de mòduls basats en la web.

Els mòduls es desenvolupen i actualitzen constantment. Segons la matèria, el programa de formació sistemàtic varia i pot estar format per pocs mòduls o per tot un ventall de mòduls. Els participants poden ser integrants de diverses institucions, per exemple arxius, biblioteques i museus, segons la matèria.

*Aprentatge permanent en les biblioteques públiques vol dir moltes coses.
A sobre: una reunió del "Cafè literari"*

Mètodes de formació addicionals

L'aprenentatge a distància es pot impartir mitjançant escoles d'ensenyament per correspondència, televisió, ràdio, aprenentatge digital, aprenentatge basat en la web.

L'aprenentatge digital ha estat definit com l'ús de noves tecnologies multimèdia i d'internet per millorar la qualitat de l'aprenentatge. El material de curs dels cursos d'aprenentatge digital és dinàmic i se'l pot actualitzar contínuament. Els participants poden treballar amb el curs quan més els convé. La despesa de desplaçament i allotjament és petita.

La mentoria² és un terme nou en l'àmbit de l'educació institucional. És un procés de guia i aprenentatge individual acompanyat (*coaching*) de persona a persona.

El treball en xarxa és una eina útil per compartir i obtenir informació. Les xarxes poden ser formals o informals, sectorials o intersectorials.

Els viatges d'estudis són una eina útil per compartir i obtenir informació sobre arxius, biblioteques i museus d'altres regions i països. La informació obtinguda no es pot utilitzar directament en una altra institució, sinó que s'ha d'adaptar a les tradicions locals i nacionals.

Enllaços:

Dinamarca

- The Royal School of Library and Information Science: www.db.dk
The Royal School of Library and Information Science és responsable de l'educació dels bibliotecaris mitjançant 3 anys d'estudis universitaris, un màster de Biblioteconomia i Ciències de la Informació, un doctorat, i tota una sèrie de programes de màster. Proporciona educació superior al personal de biblioteca.

Finlàndia

- Tampere University, Department of Information Studies,
- <http://www.info.uta.fi>,
- Oulu University, Department of Information Studies <http://www.oulu.fi/silo/>,
- Åbo Akademi University (suèca) Department of Information Studies <http://www.abo.fi/fak/esf/bij/>.

Eslovènia

- La Biblioteconomia s'imparteix al Departament de Biblioteconomia i Ciències de la Informació i Estudi dels Llibres (<http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/biblio/anglesko.htm>) de la Facultat d'Arts de Ljubljana al llarg de 4 anys d'estudis. També hi ha estudis de postgrau.
- Moltes organitzacions ofereixen formació en Biblioteconomia. L'any 2006, el Centre de Formació de la Biblioteca Nacional i Universitària (<http://www.nuk.uni-lj.si>) ha organitzat més de 100 cursos diferents.
- L'Institut de Ciències de la Informació ha impartit el mateix nombre de cursos (<http://www.izum.si/>).
- La Secció de Biblioteques Públiques de l'Associació de Biblioteques d'Eslovènia també organitza cursos de formació (<http://www.lj-oz.sik.si/sk/>) i l'Associació de Biblioteques Públiques organitza formació addicional per a directores de biblioteques.

Espanya

A les següents adreces, s'hi poden trobar uns quants exemples. No és un recull exhaustiu.

---

² Definició del TERMCAT de mentoria: Mètode de formació i desenvolupament en què un professional amb experiència transmet els seus coneixements a una altra persona menys experimentada de la mateixa empresa o organització i l'orienta en la feina diària

Moltes universitats imparteixen cursos de Biblioteconomia. Per exemple:

- Universitat Oberta de Catalunya. <http://www.uoc.edu/web/eng/index.html>. Només aprenentatge digital.
- Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació <http://www.ub.es/biblio/>
- Universidad Carlos III de Madrid: <http://www.uc3m.es/>. Estudis de postgrau.

Altres organitzacions també ofereixen cursos de formació en biblioteconomia. Per exemple:

- Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya <http://www.cobdc.org> L'associació de biblioteques catalana ofereix un ampli ventall de cursos de formació.
- Cursos en línia. SEDIC <http://www.sedic.es/>. La Sociedad Española de Documentación y Ciencias de la Información ofereix un ampli ventall de cursos en línia.

Regne Unit

- CILIP: El Chartered Institute of Library and Information Professionals www.cilip.org.uk és una de les organitzacions que ofereixen cursos de formació, i també n'ofereixen TFPL i Aslib, l'Association for Information Management. Els cursos universitaris i de postgrau es poden cursar en 17 institucions d'ensenyament superior del Regne Unit, entre altres la University of Brighton, un dels socis de PuLLS.

Alemanya

- Cursos d'aprenentatge digital impartits per la Fundació Bertelsmann: <http://www.bibweb.de>
- La Hochschule der Medien ofereix estudis en Biblioteconomia i aprenentatge digital <http://www.hdm-stuttgart.de/>
- L'associació de biblioteques alemanya ofereix tot un ampli ventall de programes d'aprenentatge i educació permanents: <http://www.bibliotheksverband.de>
- Institut Alemany d'Educació per a Adults <http://www.die-bonn.de> Cooperació entre biblioteques i institucions per formar xarxes per a l'aprenentatge permanent
- Portal en línia amb informació i enllaços a totes les escoles superiors virtuals i centres d'aprenentatge digital d'Alemanya: <http://www.studieren-im-netz.de/>

La flexibilitat en l'entorn físic és important. A sobre: Information Gas Station (Benzinera de la Informació) i autobús amb Internet a Finlàndia

Entorn físic

Tota la biblioteca és un centre d'aprenentatge i, per tant, l'entorn físic hauria de reflectir els diferents conceptes i models pedagògics de l'aprenentatge. Els espais haurien de ser molt flexibles. Haurien de ser tan flexibles que se'ls pogués utilitzar per a la formació individual, el treball de grup, o altres activitats.

Tota la biblioteca es pot convertir en un centre d'aprenentatge actiu amb connexions per a ordinadors portàtils i Wi-Fi o Wlan (xarxes d'àrea local sense fils).

Altres models mostren de quina manera tota la biblioteca pot ser un Centre d'Aprenentatge Obert mitjançant l'ús d'unitats mòbils, per exemple autobusos amb Internet per a formacions en diferents zones de la comunitat.

Un altre exemple d'unitat mòbil és la Information Gas Station d'Hèlsinki (Finlàndia). L'arquitectura de la Information Gas Station (IGS) no segueix la disposició usual, en la qual els clients i el personal es troben en bandes oposades del taulell (i de la pantalla) i en la qual els membres del personal són controladors de la informació. Aquí, al contrari, el client i el personal es troben davant de la mateixa pantalla i cerquen junts la informació. D'aquesta manera, el client pot dirigir sempre la cerca d'informació. La situació ajuda el client a entendre què és el que hauria d'estar buscant.

Els usuaris s'haurien de sentir segurs i l'entorn també hauria de desvetllar la curiositat, que ajuda a aprendre coses noves. L'equip tècnic hauria de ser fàcil d'utilitzar i hi hauria d'haver prou espai perquè el professor es desplaçés fàcilment entre els usuaris.

Unes quantes coses que cal recordar:

- L'ensenyament de TIC exigeix que es puguin fer pràctiques
- Cal proporcionar espai per prendre notes, fins i tot quan s'ensenyen amb ordinador temes relacionats amb la informàtica.

En planificar una biblioteca nova, o la renovació d'una biblioteca existent, caldria tenir en compte les instal·lacions per a un Centre d'Aprenentatge Obert. La formació podria tenir el seu propi espai, però hauria de ser un espai prou flexible perquè se'l pogués utilitzar per a altres propòsits quan no hi hagués formació.

Exemples d'espais d'aprenentatge flexibles i acollidors de Sutton (Anglaterra) i Würzburg (Alemanya)

Enllaços:

- www.tampere.fi/kirjasto/nettynysse

TIC

Els Centres d'Aprenentatge Obert en les biblioteques públiques haurien d'estar al dia de la tecnologia més punta; a fi de sostenir la flexibilitat, l'edifici de la biblioteca hauria d'estar equipat amb una xarxa sense fil.

Una alternativa o un complement a un lloc fix de formació seria comptar amb un cert nombre d'ordinadors portàtils que el personal i/o els usuaris poguessin utilitzar en préstec bé al centre mateix o per estudiar a casa.

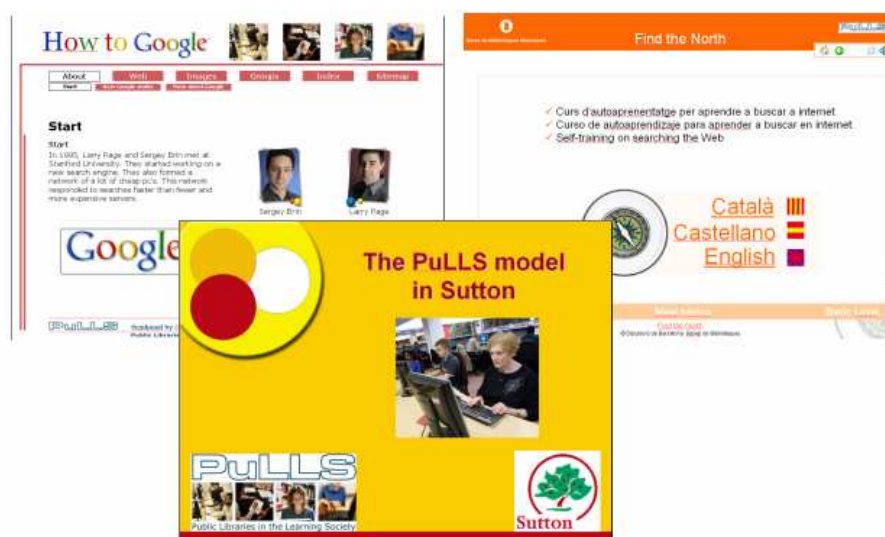
El personal ha d'estar sempre al dia del nou equipament de TIC capaç de donar suport a l'aprenentatge d'una persona, per exemple *podcasting*, targetes de memòria, diverses tecnologies mòbils, telèfons, etc.

Material didàctic

Els materials didàctics haurien d'estar orientats a l'usuari, i ser fàcils d'utilitzar i també flexibles, perquè les persones aprenen de maneres diferents. Hi hauria d'haver materials d'aprenentatge per a diferents grups objectiu.

Enllaços:

- Tots els materials produïts pel projecte PuLLS es poden trobar a la pàgina web de PuLLS: www.puLLS.dk, a la secció 'PuLLS in the Library'.

Materials didàctics a PuLLS

Avaluació

L'avaluació que els usuaris fan dels cursos és una eina valuosa per a la planificació i el desenvolupament de cursos futurs. És important que els participants tinguin l'oportunitat d'avaluar quins beneficis els ha proporcionat el curs. També és igualment important que els professors i formadors avaluin el procés i els cursos una vegada acabats.

L'informe TUNE cobreix àmpliament l'avaluació de cursos i la caixa d'eines inclou un qüestionari per a l'avaluació de cursos.

Marketing

La biblioteca hauria de desenvolupar una estratègia de marketing per a la formació. L'estratègia hauria d'incloure:

- definir què es vol comercialitzar
- definir el grup objectiu
- com arribar al grup objectiu
- quins mitjans utilitzar per arribar al grup objectiu
- l'estratègia també hauria d'incloure el marketing dins l'organització; és important que els col·legues estiguin informats

En les campanyes d'informació, es poden utilitzar diferents eines de marketing:

- fulletons
- informació en reunions
- diaris - comunicats de premsa
- ràdio/TV
- els grups objectiu, tenen els seus propis canals d'informació?
- xarxes
- Internet

Les campanyes de marketing haurien de ser tant externes com internes, perquè el personal de biblioteca pot fer un paper important en el marketing dels cursos de formació.

El material de marketing hauria d'incloure el logotip de la institució; les imatges també són importants.

Exemples d'entorns d'aprenentatge en biblioteques públiques

Informació sobre educació

A la biblioteca s'hauria de poder accedir a informació sobre institucions docents, educació per a adults, cursos rellevants, classes nocturnes i universitats populars en els àmbits local, regional i nacional.

El material pot ser físic o virtual:

Físic

- Taulers d'anuncis o algun altre tipus d'espai per divulgar informació de tota mena (material imprès, cartells, fulletons, etcètera) sobre els cursos a disposició tant en el sector públic com en el privat.
- Taulers d'anuncis on els qui volen ensenyar o aprendre es puguin posar en contacte els uns amb els altres; és a dir, un lloc que faciliti la comunicació entre usuaris que volen intercanviar coneixements.
- Documents impresos o en suport electrònic, com ara directoris, anuaris, etcètera, que proporcionin informació sobre el ventall de cursos disponibles a la ciutat i al país, com per exemple el *Directori de centres i aules per a la formació d'adults*, etcètera.
- Un membre format del personal de la biblioteca amb un coneixement complet del ventall de cursos i materials disponibles.

Virtual

- Al lloc web:
  - una agenda dels cursos disponibles, tant físics com virtuals, proporcionats per les diferents autoritats públiques, per fundacions, o pel sector privat. El lloc se centrarà en la formació que no està relacionada amb l'educació ordinària (tot i que hi haurà enllaços a universitats i als principals llocs de web sobre educació).

Xarxes i socis

El desenvolupament de xarxes i el treball conjunt amb altres organitzacions obre noves perspectives a la feina que es fa a la biblioteca. Això és molt satisfactori i estimulant, però també demana molt de temps. Amb bones xarxes i bons socis, us serà més fàcil comercialitzar la formació. La xarxa també pot esdevenir el grup de referència per a un programa de formació o per desenvolupar un programa de formació.

Les xarxes poden ser d'àmbit local, regional o nacional, depenent de la matèria i el nivell de la formació.

Les xarxes i la cooperació demanen molt de temps, però donen l'oportunitat d'examinar la pròpia organització i de treballar des d'una perspectiva diferent. A més, asseguren nous reptes i idees. Per aconseguir una cooperació fructífera és important que s'hagi arribat a un consens entre la biblioteca i el soci. Cal que els socis estiguin d'acord sobre què inclourà la cooperació i què s'ha acordat que és necessari.

Si la biblioteca pren la iniciativa de cooperar amb una altra organització, la primera cosa que ha de considerar és fins a quin punt el soci formarà part del procés de planificació. L'equilibri que garanteix que el soci, d'una banda, senti el projecte com una cosa pròpia i que la biblioteca, de l'altra, se senti lliure de formular què té a oferir, és delicat.

Una xarxa o cooperació es construeix sobre la base de les relacions personals, que requereixen nodriment i negociació. Per exemple, és important estudiar la necessitat de crear una relació personal entre persones que treballaran juntes.

Les xarxes per a un projecte d'aprenentatge o una iniciativa d'aprenentatge poden ser molt fructíferes. El projecte Hybrid Learning Environments que hem esmentat en la pàgina 4, va vincular al projecte un "grup conceptual" (*concept group*) constituït per representants d'institucions docents, organitzacions d'informació al públic i biblioteques públiques que van participar en el procés de planificació. Una xarxa d'aquest tipus pot donar una perspectiva completament diferent a un projecte.

Indicacions per crear xarxes:

- Harmonitzar les expectatives.
- Abandonar la torre d'ivori i baixar al món real: Recordar que les diferents organitzacions sòcies tindran maneres diferents de relacionar-se amb el món i maneres diferents de comunicar-se i treballar.
- Considerar el paper de la biblioteca en la xarxa o cooperació.
- Participar en la cooperació que no estava planificada de bon principi, sinó que apareix durant el projecte. Això pot ser molt rellevant per al treball de desenvolupament.
- Els socis i la biblioteca tenen un compromís mutu. Considerar si cal formalitzar tots els acords per escrit. Ambdós socis s'han de beneficiar de la cooperació.
- Les xarxes són relacions personals. Se les ha d'alimentar.
- Establir un grup de referència local, regional o nacional.

El contacte amb empreses i socis creatius pot ser molt inspirador per a l'organització. Si cal, estigueu disposats a contractar serveis externs.

Com a Finlàndia, el paper de la biblioteca com a Centre d'Aprenentatge Obert es pot veure reforçat quan les biblioteques s'encarreguen de programes nacionals sobre Societat de la Informació com ara l'Information Society Programme.

Enllaços:

- L'objectiu del Government Information Society Programme
http://www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/en_GB/

Per a la planificació i l'organització pràctica de cursos vegeu la caixa d'eines.

